

Pomoc psychologiczno - pedagogiczna w formie zajęć terapii pedagogicznej w szkołach podstawowych na terenie Łomży w roku szkolnym 2007/2008.

1. System opieki nad dziećmi z trudnościami w czytaniu i pisaniu.

W ostatnich latach dużo uwagi poświęca się dzieciom mającym specyficzne trudności w nauce czytania i pisania, które uwarunkowane są fragmentarycznymi zaburzeniami funkcji percepcyjno – motorycznych. Na oznaczenie tych specyficznych trudności używa się terminu dysleksja rozwojowa. Rozpoznajemy ją u osób o co najmniej przeciętnej, a niejednokrotnie wyższej inteligencji. Problemy tych osób mają charakter wybiórczy i przejawiają się najczęściej niepowodzeniami w uczeniu się czytania, pisania i liczenia. Zaburzenia te, choć istnieją od wczesnego dzieciństwa, zauważane bywają na ogół w pierwszych latach nauki szkolnej lub w jeszcze późniejszym okresie edukacji.

Z badań krajowych wynika, że 4 % dzieci szkolnych wykazuje znacznie nasilone zaburzenia typu dyslektycznego, a 10-15 % zaburzenia o umiarkowanym nasileniu. Dzieci te bez pomocy korekcyjno - kompensacyjnej nie są w stanie sprostać wymaganiom edukacyjnym. Z opinii specjalistów oraz naszej wieloletniej praktyki wynika, że odpowiednio wczesnie rozpoczęta terapia daje duże szanse na usprawnienie zaburzonych funkcji percepcyjno - motorycznych.

Terminem terapii pedagogicznej określa się specjalistyczną pomoc udzielaną dzieciom ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania, pisania i liczenia. Oddziaływania te mają charakter korekcyjno – kompensacyjny. Oznacza to, że ukierunkowane są na usprawnianie zaburzonych funkcji (korekcja) oraz na wspomaganie funkcji dobrze rozwijających się (kompensacja), które mogą stać się wsparciem dla zaburzonych lub zastąpić je w razie potrzeby.

Terapia pedagogiczna powinna być prowadzona w zależności od stopnia nasilenia trudności w czytaniu i pisaniu. W Polsce system pomocy terapeutycznej jest pięciopoziomowy:

1. ***Pierwszy poziom*** – jest to pomoc udzielana dzieciom o stosunkowo niewielkich trudnościach w nauce, przez ich rodziców pod kierunkiem nauczyciela.

2. **Drugi poziom** – dotyczy dzieci o bardziej nasilonych trudnościach, a terapia odbywa się w zespołach korekcyjno – kompensacyjnych w szkole. Zajęcia powinny być prowadzone w gabinecie terapii pedagogicznej przez nauczyciela terapeutę o specjalistycznym przygotowaniu w wymiarze 2 godzin tygodniowo. Powinno w nich uczestniczyć od 2 do 5 uczniów.
3. **Trzeci poziom** – to terapia indywidualna dla dzieci wymagających pogłębionej, intensywniejszej pomocy terapeutycznej ze strony specjalistów w poradniach psychologiczno – pedagogicznych.
4. **Czwarty poziom** – to klasy terapeutyczne funkcjonujące w szkołach masowych.
5. **Piąty poziom** - dotyczy dzieci potrzebujących intensywnej, długotrwałej terapii w placówkach stałego pobytu, gdzie mogą przebywać od kilku miesięcy do roku.

Podstawą prawną powyższego systemu opieki są Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku oraz Rozporządzenie MEN i S z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

2. Rola poradni psychologiczno-pedagogicznej w systemie opieki nad dzieckiem z dysleksją.

Ważną rolę w tym systemie pomocy pełni poradnia psychologiczno-pedagogiczna. Jedną z podstawowych form jej działania jest pomoc polegająca między innymi na diagnozowaniu środowiska ucznia, rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych oraz wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne uczniów. Poradnia jest placówką zobligowaną do prowadzenia diagnozy psychologiczno-pedagogicznej dzieci i kierowania ich do odpowiednich form pomocy w szkole.

W ciągu ubiegłego roku Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Nr 2 w Łomży przyjęła ogółem 2323 dzieci i młodzieży na badania psychologiczno-pedagogiczne. Z tego u 501 stwierdzono zaburzenia o charakterze dyslektycznym. Stanowi to 21 % wszystkich badanych w poradni dzieci w roku szkolnym 2006/2007. W stosunku do całej populacji dzieci w szkołach podstawowych jest to 12.6 % dzieci dyslektycznych.

Z informacji uzyskanych w szkołach wynika, że wielu uczniów, którzy mają trudności w nauce nie zostało z różnych przyczyn skierowanych na badania do poradni. Naukowcy zajmujący się problemem dysleksji stwierdzają, że u około 70 % dzieci z trudnościami w nauce ich przyczyną stanowią wybiórcze deficyty rozwojowe w zakresie takich funkcji jak: percepcja

sluchowa, wzrokowa oraz sprawność grafomotoryczna. W tym aspekcie ważne jest, aby jak najwcześniej dzieci te zdiagnozować i udzielić im odpowiedniej pomocy.

Szkoła na podstawie opinii poradni ma obowiązek zapewnienia pomocy terapeutycznej już od początku edukacji dziecka. Ważną rolę w wydawanych przez poradnię opiniach pełni diagnoza oraz wskazówki do pracy z dziećmi w domu i w szkole. Na ich podstawie nauczyciele opracowują specjalne programy terapii.

Nasze obserwacje wykazały, że od kilku lat wyraźnie przybywa uczniów z klas IV- VI zgłaszanych do poradni z problemami w nauce czytania i pisania. Przeprowadzane w poradni badania diagnostyczne często potwierdzają, że dzieci te mogą mieć trudności w nauce, gdyż stwierdzone są u nich deficyty rozwojowe. **Utrzymywanie się tych dysfunkcji w klasach starszych może wynikać stąd, że zjawisko ryzyka dysleksji nie jest w dostatecznym stopniu wcześniej diagnozowane, a terapia prowadzona w szkołach mało skuteczna.**

W pierwszym semestrze roku szkolnego 2007/2008 poradnia postanowiła dokonać wstępnej analizy tego problemu na terenie szkół podstawowych w Łomży, poprzez wizyty w szkołach oraz rozmowy z osobami odpowiedzialnymi za organizowanie i prowadzenie terapii. Uczestniczyli w nich dyrektorzy, pedagodzy szkolni oraz wybrani nauczyciele – terapeuci.

3. Zajęcia terapii pedagogicznej w łomżyńskich szkołach podstawowych

Z uzyskanych informacji wynika, że we wszystkich szkołach podstawowych prowadzone są zajęcia korekcyjno – kompensacyjne w klasach I-III. Na zajęcia przyjmowane są na ogół dzieci posiadające opinie poradni psychologiczno – pedagogicznej. W związku z tym, że czas oczekiwania na badania w poradni jest stosunkowo długi (2 – 3 miesiące) nauczyciele klas pierwszych często sami decydują o przyjęciu na zajęcia dzieci, u których obserwują trudności w pisaniu, czytaniu i liczeniu. Na spotkaniach z rodzicami informują o konieczności przeprowadzenia badań specjalistycznych. Wielu rodziców korzysta z ich rad, bezzwłocznie zgłaszając dzieci do poradni. Nauczyciele zauważają, że coraz częściej rodzice dbają o wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i już na poziomie edukacji przedszkolnej przeprowadzane zostają badania psychologiczno - pedagogiczne. Jest to efekt kilkuletniej pracy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej Nr 2 związanej z upowszechnianiem badań sześciolatków *Skalą Ryzyka Dysleksji* we wszystkich przedszkolach łomżyńskich. Te wcześnie przeprowadzone badania stwarzają możliwość zapewnienia pierwszoklasistom pomocy w postaci zajęć korekcyjno-

kompensacyjnych już od początku roku szkolnego w klasie I. Niestety, niektórzy rodzice po otrzymaniu opinii poradni na temat rozwoju dziecka, nie dostarczają jej do szkoły i nauczyciel długo nie zna przyczyn jego trudności w nauce. Zdarza się, że opinie te trafiają do rąk wychowawcy dopiero w klasach starszych, gdy trudności uniemożliwiają opanowanie podstaw programu nauczania.

W szkołach terapia pedagogiczna prowadzona jest najczęściej w salach lekcyjnych, w bibliotece, w gabinecie pedagoga lub w czytelniku. Tylko nieliczne szkoły /SP 5 i SP 10/ mają specjalne gabinety przeznaczone do terapii, wyposażone w komputery, pomoce, specjalistyczne metody np.: Metoda Tomatisa, Biofeedback. Na ogół jednak szkoły nie posiadają dostatecznych środków finansowych umożliwiających utworzenie i wyposażenie gabinetów odpowiadających standardom niezbędnym do prowadzenia prawidłowej terapii. Zazwyczaj nauczyciele - terapeuci sami z własnych funduszy zakupują potrzebne im książki i pomoce do pracy oraz wzajemnie je sobie pożyczają.

Ze względów organizacyjnych terapia najczęściej prowadzona jest przez nauczycieli, którzy są jednocześnie wychowawcami dzieci wymagających terapii. Tylko w trzech szkołach zajęcia korekcyjno - kompensacyjne prowadzone są przez terapeutów nie związanych bezpośrednio z klasą. Z ich opinii wynika, że tak prowadzona terapia daje lepsze wyniki, ponieważ terapeuta koncentruje się wyłącznie na korygowaniu zaburzeń rozwojowych.

Wszystkie szkoły przestrzegają obowiązku posiadania przez nauczycieli odpowiednich kwalifikacji do prowadzenia specjalistycznych zajęć. Mają ukończone kursy kwalifikacyjne lub studia podyplomowe z zakresu terapii pedagogicznej. Systematycznie korzystają także z różnorodnych form doskonalenia w tym zakresie. Dzięki temu wszelkie informacje zawarte w opiniach wydawanych przez poradnię są odpowiednio wykorzystywane do opracowania przez nich indywidualnych planów pracy korekcyjno-kompensacyjnej.

Nauczyciele - terapeuci współpracują z Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną Nr 2 w Łomży. Otrzymują tu pomoc w postaci porad, warsztatów i pogadanek dla rodziców, mogą odbywać praktyki oraz korzystać z naszych materiałów informacyjnych.

We wszystkich klasach I - III w bieżącym roku szkolnym w Łomży jest 1919 uczniów. Z danych uzyskanych na koniec I semestru wynika, że opieką korekcyjno - kompensacyjną w nauczaniu zintegrowanym objętych jest 225 dzieci. Stanowi to 11,7 % populacji dzieci w wieku 7 - 9 lat.

Przedstawione niżej dane pokazują ilość uczniów z problemami w czytaniu i pisaniu w poszczególnych klasach i szkołach.

Szkoła	kl. I	kl. III	kl. III
SP A	3	10	13
SP B	4	21	25
SP C	5	14	18
SP D	4	9	14
SP E	3	21	14
SP F	12	24	11
Ogółem	31	99	95

Niepokojące jest to, że tak mało dzieci w klasach pierwszych do półrocza otrzymuje pomoc korekcyjno - kompensacyjną. Opieką objętych jest tylko 5 % uczniów, choć z naszych badań przeprowadzonych w ubiegłych latach *Skalą Ryzyka Dysleksji* we wszystkich przedszkolach łomżyńskich wynika, że aż około 19 % wymaga takiej wczesnej pomocy. Dane te świadczą o tym, że pierwszoklasiści zbyt późno trafiają na diagnozę do poradni. Praktycznie więc terapia rozpoczynana jest dopiero w klasie II lub III. W kolejnych klasach stopniowo przybywa dzieci w zespołach, w kl. II - 13.4 % i III - 14.4 %.

We wszystkich szkołach ogółem funkcjonuje 68 zespołów dydaktyczno – wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych. Zgodnie z rozporządzeniem MEN każdy zespół korekcyjno - kompensacyjny powinien liczyć od 2 do 5 osób, a zajęcia mają być prowadzone dwa razy w tygodniu po 1 godzinie.

Z udzielonych nam informacji wynika, że grupy terapeutyczne poszczególnych klas są większe i liczą od 3 do 10 dzieci. Są też zróżnicowane pod względem potrzeb edukacyjnych. Często w ich skład wchodzi dzieci wymagające pomocy dydaktyczno - wyrównawczej. Dlatego dyrektorzy, aby ograniczyć liczbę dzieci w zespołach, decydują się na ich podział jednocześnie zmniejszając częstotliwość zajęć. Odbywają się więc one na ogół tylko raz w tygodniu, po jednej godzinie. Tak prowadzone zajęcia korekcyjno-kompensacyjne nie przynoszą oczekiwanych efektów.

Nauczyciele uważają, że w celu udoskonalenia procesu terapii pedagogicznej w szkołach potrzebne jest podjęcie różnych działań, między innymi poprzez:

- zwiększenie częstotliwości zajęć w kl. I-III, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zmniejszenie ilości dzieci w zespołach korekcyjno - kompensacyjnych,
- utworzenie specjalnych gabinetów terapii wyposażonych w różnorodne pomoce do pracy korekcyjnej,
- zwiększenie środków finansowych na pomoce do pracy w przypadku, gdy nie jest możliwe zorganizowanie w szkole oddzielnego gabinetu terapii,
- uświadamianie rodzicom problemu specyficznych trudności dziecka oraz potrzeby ich większej współpracy z nauczycielem terapeutą,

- potrzebę wcześniejszej indywidualnej diagnozy psychologiczno-pedagogicznej 6 - latków, co umożliwiłoby obejmowanie pomocą terapeutyczną dzieci już od początku nauki w klasie I.

Z rozmów z nauczycielami wynika, że pomimo trudności organizacyjnych, lokalowych i finansowych dostrzegają efekty swojej pracy. Zdają sobie jednak sprawę z tego, że prowadzona przez nich terapia nie kompensuje w pełni występujących u dzieci zaburzeń rozwojowych. W związku z tym wiele dzieci przechodzi na wyższy etap edukacji z trudnościami w nauce czytania i pisania.

L.p.	Nr szkoły	Ilość dyslektyków w kl. I - III	Ilość dyslektyków w kl. IV - VI	% wzrostu dyslektyków w kl. IV-VI w stosunku do klas I - III	Liczba uczniów w klasach I -VI
1.	SP A	26	36	10osób - 38%	400
2.	SP B	50	85	35 osób - 70%	460
3.	SP C	37	87	50 osób -135%	547
4.	SP D	27	117	90 osób - 433%	759
5.	SP E	38	61	23 osoby – 62%	843
6.	SP F	47	59	12 osób – 25%	963
	Ogółem	225	445		3972

Analiza powyższych danych pokazuje, że dysleksja została stwierdzona u 670 dzieci uczęszczających do łomżyńskich szkół podstawowych. Niepokojące jest jednak to, że w klasach starszych zdecydowanie więcej dzieci posiada opinię poradni psychologiczno – pedagogicznej potwierdzającą lub stwierdzającą występowanie deficytów oraz trudności w czytaniu i pisaniu. Świadczą o tym przytoczone dane z poszczególnych szkół. W czterech z nich, przyrost dzieci mających trudności dyslektyczne w klasach IV – VI jest 2, 3, a nawet 4 – krotny. Często są to głównie trudności w poprawnym pisaniu pod względem ortograficznym.

Szkoła	Kl. I-III	Dzieci dyslektyczne	% dz. dyslektyczne	Kl. IV-VI	Dzieci dyslektyczne	% dz. dyslektyczne	Ogółem	Dzieci dyslektyczne	% dz. dyslektyczne
SP A	193	26	13.4 %	207	36	17.3 %	400	62	15.5%
SP B	249	50	20.0 %	211	85	40.2 %	460	135	29.3%
SP C	248	37	14.9 %	299	87	29.0 %	547	124	22.6%
SP D	375	27	7.2 %	384	117	30.4 %	759	144	18.9%
SP E	412	38	9.2 %	431	61	14.1 %	843	99	11.7%
SP F	442	47	10.6 %	521	59	11.3 %	963	106	11.3%

Powyższe dane zawarte w tabeli przedstawiają, że w szkołach różnie kształtuje się ilość dzieci z dysleksją. Są szkoły, w których procent tych uczniów zdecydowanie przekracza normy wynikające z badań krajowych. Szczególnie dużo takich dzieci jest w szkołach – SP 4, SP 5 i SP 7. Wzrost uczniów z dysfunkcjami można dostrzec zwłaszcza w klasach starszych. Pedagodzy szkolni wymienionych placówek tłumaczą ten fakt niewydolnością środowiska rodzinnego uczniów. W wielu przypadkach tym uczniom potrzebna jest bardziej kompleksowa pomoc psychologiczna, pedagogiczna, socjoterapeutyczna lub logopedyczna.

Z przygotowanego przez poradnię zestawienia wynika, że szkoły nie zapewniają takiej opieki w dostatecznym stopniu.

	SP A	SP B	SP C	SP D	SP E	SP F
Terapia psychologiczna	brak	brak	brak	brak	brak	3
Terapia pedagogiczna	w kl. I – III 26	w kl. I- III 50	W kl. kl. I-III 37	w kl. I-III- 27 IV-VI 16	W kl. I-III 38	W kl. I-III 47
Terapia socjoterapeutyczna	8	brak	brak	35	brak	20
Terapia logopedyczna	½ etatu 20	½ etatu 40	1 etat 31	1 etat 60	½ etatu 22	½ etatu 17
Ogółem	54	90	68	138	60	87

Ogółem z różnych form pomocy korzysta 497 dzieci w tym:

- z terapii psychologicznej - 3 dzieci - jest to 0,07 % wszystkich uczniów w szkołach,
- z terapii pedagogicznej - 225 w kl. I-III oraz 16 w kl. I-VI – jest to 6,0% uczniów,
- z terapii socjoterapeutycznej - 43 dzieci – 1 % uczniów,
- z terapii logopedycznej - 190 dzieci - jest to 4,7 % uczniów.

W klasach starszych w ramach terapii pedagogicznej uczniowie na ogół mogą korzystać tylko z zajęć dydaktyczno - wyrównawczych z różnych przedmiotów. Nieliczne szkoły prowadzą specjalne zajęcia dla uczniów kl. IV – VI ze stwierdzoną dysleksją rozwojową. Tylko w jednej szkole / SP 7 / taką pomoc otrzymuje 16 dzieci. Zajęcia te prowadzi nauczyciel języka polskiego, który ma przygotowanie z zakresu terapii pedagogicznej.

Potrzebę takich zajęć, zwłaszcza dla dzieci z dysortografią widzą specjaliści prowadzący badania kontrolne w poradni, oraz sami nauczyciele. W zaleceniach postdiagnostycznych wskazujemy na potrzebę udzielenia specjalistycznej, systematycznej pomocy w szkole uczniom wyżej wymienionych klas, głównie z zakresu nauczania i utrwalania zasad ortografii. W procesie tym widzimy także dużą rolę samych uczniów i ich rodziców.

W szczególnych przypadkach, dotyczących dzieci z dużymi dysfunkcjami rozwojowymi powinna być prowadzona terapia indywidualna. Tylko w niektórych szkołach, dysponujących gabinetami terapii dobrze wyposażonymi w specjalistyczne metody pracy, taka terapia jest prowadzona - są to szkoły Nr 5 i Nr 10.

Pomimo możliwości prawnych, jakie daje Rozporządzenie z 7.01.2003 r., w żadnej ze szkół łomżyńskich nie funkcjonują klasy terapeutyczne dla uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, wymagających długotrwałej pomocy specjalistycznej.

4. Terapia pedagogiczna w poradni.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Łomży jest placówką, która przyjmuje na terapię dzieci ze szczególnie dużymi deficytami rozwojowymi .

Specyfika terapii prowadzonej w poradni polega na indywidualnej pracy z dzieckiem. Terminy i godziny zajęć dostosowane są do potrzeb dzieci tak, by nie kolidowały z ich nauką w szkole. W miarę naszych możliwości, niektórzy uczniowie objęci są wszechstronną opieką psychologiczno – pedagogiczno - logopedyczną. Efekty tak prowadzonej terapii są dobre, dlatego wielu rodziców zabiega o zajęcia w poradni. Nasza placówka nie jest jednak w stanie zapewnić tego rodzaju pomocy wszystkim potrzebującym.

W roku szkolnym 2006/2007 z takiej bezpośredniej formy pracy z dzieckiem skorzystało tylko 80 uczniów z różnych szkół podstawowych. W miarę możliwości prowadzona jest różnego rodzaju pomoc psychologiczno – pedagogiczna w zakresie:

- terapii pedagogicznej - 21 dzieci,
- terapii psychologicznej - 15 dzieci,
- socjoterapii - 8 dzieci,
- terapii logopedycznej - 36 dzieci.

5. Wnioski

Analiza problemu pozwoliła nam na wyciągnięcie wniosków, które mogłyby służyć poprawie funkcjonowania systemu terapii pedagogicznej w łomżyńskich szkołach podstawowych.

1. Wskazane byłoby wczesne rozpoznawanie ryzyka dysleksji u dzieci w wieku przedszkolnym. Najlepiej, aby dzieci te trafiły do klasy pierwszej już z opinią poradni. Nauczyciele mogliby wówczas od początku roku szkolnego rozpocząć właściwą terapię korekcyjno - kompensacyjną.
2. Nauczyciele klas pierwszych, w przypadku zaobserwowania trudności, powinni jak najwcześniej sugerować rodzicom konieczność przeprowadzenia badań diagnostycznych w poradni.
3. Niezbędne jest zorganizowanie w każdej szkole gabinetów terapii pedagogicznej wyposażonych w odpowiednie pomoce specjalistyczne.
4. Korzystne może być prowadzenie zajęć przez nauczycieli – terapeutów, nie związanych z bezpośrednim procesem dydaktycznym. Z doświadczeń szkół, w których taka forma zajęć jest prowadzona wynika, że daje ona lepsze efekty.
5. Do zajęć korekcyjno - kompensacyjnych powinny trafiać dzieci wyłącznie z opiniami poradni psychologiczno - pedagogicznej. Dzieci oczekujące na diagnozę mogłyby być objęte wstępną pomocą w szkolnych zespołach dydaktyczno - wyrównawczych.
6. Korzystne byłoby, aby uczniowie z głębokimi deficytami rozwojowymi, wymagającymi indywidualnej pomocy kierowani byli do pracy terapeutycznej w poradni.
7. Rodzice uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce powinni otrzymywać większe wsparcie ze strony nauczycieli – terapeutów w postaci instruktażu pracy z dzieckiem w domu, możliwości uczestniczenia w warsztatach dla rodziców. Ważne, by podnieść ich świadomość w zakresie problemu dysleksji rozwojowej.

8. Niezbędne jest kontynuowanie terapii korekcyjno - kompensacyjnej w klasach IV-VI, szczególnie u uczniów z dużymi deficytami rozwojowymi.
9. Ważne jest zapewnienie uczniom klas starszych, ze stwierdzoną dysleksją rozwojową, pomocy w zakresie opanowania i utrwalania zasad pisowni oraz usprawniania techniki i tempa czytania.

Opracowały pedagodzy poradni:
mgr Krystyna Kordas
mgr Joanna Rakowska

Łomża, dnia 06.03.2008 r.

I. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna w przedszkolach publicznych _____ oraz szkołach.

Dobra organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole jest podstawą uzyskania dobrych efektów pracy z dzieckiem o specyficznych potrzebach edukacyjnych.

Dostępność pomocy psychologicznej i pedagogicznej jest ważnym celem społecznym związanym z wyrównywaniem szans dzieci i młodzieży z różnych środowisk, z różnymi problemami i możliwościami rozwojowymi.

1. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna w przedszkolach.

W roku szkolnym 2007/2008 w dziewięciu przedszkolach publicznych zatrudniono:

- 2 psychologów, którzy realizują 30 godzin zajęć,
- 3 logopedów – 45 godzin,
- 2 rehabilitantów – realizujących 30 godzin.

Powyższe dane przedstawia tabela Nr 1.

Tab. 1

Informacja dotycząca zatrudnienia pedagogów i logopedów oraz rehabilitantów w przedszkolach publicznych w roku szkolnym 2007/2008

Lp.	Przedszkole	Pedagog		Psycholog		Logopeda		Rehabilitant	
		etaty	godziny	etaty	godziny	etaty	godziny	etaty	godziny
1.	PP Nr 1	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	PP Nr 2	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	PP Nr 4	0	0	1	10	1	15	1	10
4.	PP Nr 5	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	PP Nr 8	0	0	0	0	1	10	1	20
6.	PP Nr 9	0	0	1	20	1	20	0	0
7.	PP Nr 10	0	0	0	0	0	0	0	0
8.	PP Nr 11	0	0	0	0	0	0	0	0
9.	PP Nr 12	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem:		0	0	2	30	3	45	2	30

Psycholodzy, logopedzi oraz rehabilitanci zatrudnieni są w 3 przedszkolach, które posiadają oddział specjalny, oddziały integracyjne i pracownię sensoryczną. Powyższe dane świadczą o tym, iż przeznaczone godziny na pomoc specjalistyczną nie są wystarczające i wymagają rozszerzenia na większą liczbę placówek.

2. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna w szkołach podstawowych.

W każdej z sześciu szkół podstawowych zatrudnionych jest pedagog. Łącznie 140 godzin realizuje 7 pedagogów. Ponadto 101 godzin realizuje 7 logopedów. W Szkole Podstawowej Nr 10, która posiada 12 oddziałów integracyjnych dodatkowo zatrudniony jest psycholog i terapeuta.

Tab. 2

Informacja dotycząca zatrudnienia pedagogów i logopedów oraz terapeutów w szkołach podstawowych roku szkolnym 2007/2008

w

Lp.	Nazwa szkoły	Pedagog		Psycholog		Logopeda		Terapeuta	
		etaty	godziny	etaty	godziny	etaty	godziny	etaty	godziny
1.	SP Nr 2	1	20	0	0	0,5	10	0	0
2.	SP Nr 4	1	20	0	0	0,5	10	0	0
3.	SP Nr 5	1	20	0	0	1	20	0	0
4.	SP Nr 7	1	20	0	0	1	20	0	0
5.	SP Nr 9	2	40	0	0	0,55	11	0	0
6.	SP Nr 10	1	20	0,5	10	2	30	1	20
Razem:		7	140	0,5	10	5,55	101	1	20

Powyższe dane świadczą o tym, iż przeznaczone godziny na pomoc specjalistyczną nie są wystarczające i wymagają rozszerzenia na większą liczbę placówek.

3. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna w publicznych gimnazjach.

W gimnazjach na terenie Łomży zatrudnionych jest 7 pedagogów, którzy realizują 110 godzin i 4 psychologów – 56 godzin.

Tab. 3

Informacja dotycząca zatrudnienia pedagogów i logopedów oraz doradców zawodowych w publicznych gimnazjach w roku szkolnym 2007/2008

Lp	Nazwa szkoły	Pedagog		Psycholog		Doradca zawodowy	
		etaty	godziny	etaty	godziny	etaty	godziny
1.	PG Nr 1	2	30	0,8	16	0,5	10
2.	PG Nr 2	1	20	1	20	0,5	10
3.	PG Nr 3	2	30	0,5	10	0,25	5
4.	PG Nr 8	2	30	0,5	10	0,5	10
Razem:		7	110	2,8	56	1,75	35

Wszystkie gimnazja mają zapewnioną pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

4. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna w szkołach ponadgimnazjalnych.

W łomżyńskich szkołach ponadgimnazjalnych zatrudnionych jest 8 pedagogów realizujących 146 godzin oraz 2 psychologów – 30 godzin.

Tab. 4

**Informacja dotycząca zatrudnienia pedagogów i logopedów
oraz doradców zawodowych w szkołach ponadgimnazjalnych
w roku szkolnym 2007/2008**

Lp.	Nazwa szkoły	Pedagog		Psycholog		Doradca zawodowy	
		etaty	godziny	etaty	godziny	etaty	godziny
1.	ZSO	1	20	0,5	10	0	0
2.	II LO	1	20	0	0	0,5	10
3.	III LO	2	30	0	0	0,5	10
4.	ZSTiO Nr 4	0,3	6	0	0	0,5	10
5.	ZSMiO Nr 5	1	20	0	0	1	20
6.	ZSEiO Nr 6	0	0	1	20	0,75	15
7.	ZSWiO Nr 7	1	20	0	0	0,5	10
8.	ZSSpec. Nr 8	1	20	0	0	0	0
9.	ZSD Nr 9	0,5	10	0	0	1	20
10.	ZCPiU	0	0	0	0	1	20
Razem:		7,8	146	1,5	30	5,75	115

Z obserwacji środowiska szkolnego wynika, iż coraz częściej nasilają się problemy wychowawcze, które wymagają zwiększenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

5. Charakterystyka pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest dobrowolne i nieodpłatne.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole jest organizowana w szczególności w formie:

- 1) zajęć dydaktyczno-wyrównawczych;
- 2) zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych
- 3) zajęć psychoedukacyjnych dla uczniów;
- 4) porad dla uczniów;
- 5) porad, konsultacji i warsztatów dla rodziców i nauczycieli.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega w szczególności na:

- 1) diagnozowaniu środowiska ucznia;
- 2) rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianiu ich zaspokojenia;
- 3) rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych;
- 4) wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami;

- 5) organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 6) podejmowaniu działań wychowawczych i profilaktycznych wynikających z programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki oraz wspieraniu nauczycieli w tym zakresie;
- 7) prowadzeniu edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia wśród uczniów, nauczycieli i rodziców;
- 8) wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia;
- 9) udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom;
- 10) wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych;
- 11) umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych i udzielenie wsparcia rodzicom znajdującym się trudnej sytuacji materialnej i emocjonalnej.
- 12) umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych nauczycieli;
- 12) podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych.

Zadania pedagoga szkolnego.

Pedagog szkolny to osoba działająca w wielu dziedzinach życia szkoły i współpracująca z nauczycielami, rodzicami i uczniami. Do głównych obszarów tego działania należą: wychowanie, profilaktyka, opieka, pomoc psychologiczno pedagogiczna. Pedagog to przede wszystkim osoba stojąca na straży Praw Dziecka.

W zakresie kompetencji pedagoga znajduje się:

- pomoc wychowawcom klas w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowaniu przyczyn niepowodzeń szkolnych i trudności wychowawczych,
- indywidualna pomoc uczniom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- prowadzenie poradnictwa dla rodziców w sprawach edukacji i wychowania ich dzieci,
- organizowanie i prowadzenie działań o charakterze profilaktyczno-wychowawczym,
- diagnozowanie sytuacji wychowawczej i opiekuńczej na terenie szkoły,
- określenie form i sposobów udzielania pomocy uczniom posiadającym opinie Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej
- współorganizowanie zajęć korekcyjno - kompensacyjnych i logopedycznych dla dzieci wymagających takiej pomocy;
- współorganizowanie zajęć dydaktycznych prowadzonych przez nauczycieli nauczania specjalnego dla uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych, w tym: klas integracyjnych, nauczania indywidualnego;
- udzielanie pomocy psychologicznej i pedagogicznej uczniom realizującym indywidualny program lub tok nauki poprzez konsultacje dla uczniów, rodziców i nauczycieli;
- działanie na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej poprzez informowanie rodziców i uczniów

o możliwościach i procedurze uzyskania zasiłków, stypendiów i innych form pomocy materialnej oraz współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozaszkolnymi udzielającymi wsparcia materialnego;

- współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi poradniami specjalistycznymi w zakresie konsultacji metod i form pomocy udzielanej uczniom oraz w zakresie specjalistycznej diagnozy w indywidualnych przypadkach;
- współdziałanie z organami szkoły, policją, sądami w przypadkach wykroczeń uczniów (naruszenie regulaminu szkoły lub prawa).

Rodzice i młodzież poza szkołą mogą uzyskać specjalistyczną pomoc w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2 w Łomży, w której zatrudnieni są specjaliści z dziedziny psychologii, pedagogiki, logopedii oraz lekarze udzielający pomocy pedagogiczno-psychologicznej w zakresie wychowania i kształcenia dzieci i młodzieży.

Informację dotyczącą form zajęć terapii pedagogicznej w szkołach podstawowych w Łomży w roku szkolnym 2007/2008 zawiera załącznik do niniejszego opracowania.

II. Doradztwo zawodowe w publicznych gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.

System oświaty zapewnia w szczególności min. przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia /Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późn.zm. – Art. 1 pkt 14/. W roku szkolnym 2007/2008 w publicznych gimnazjach jest zatrudnionych 4 doradców zawodowych, którzy realizują łącznie 35 godzin, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych 8 doradców realizuje 115 godzin.

Pomoc pedagogiczno-psychologiczna w odniesieniu do doradztwa zawodowego:

- 1) rozpoznawanie potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianie ich zaspokojenia,
- 2) wspieranie uczniów, metodami aktywnymi, w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielanie informacji w tym zakresie,
- 3) wspieranie nauczycieli w organizowaniu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,

Do podstawowych zadań szkolnego doradcy zawodowego należy działalność ukierunkowana na pomoc oraz wsparcie ucznia w kształtowaniu jego przyszłej kariery zawodowej, zgodnie z jego własnymi predyspozycjami osobowościowo-zawodowymi oraz aktualnymi trendami na rynku pracy. Doradca jest osobą pomagającą uczniom w podejmowaniu przyszłych decyzji zawodowych, a więc w wyborze zawodu oraz przyszłych kierunków kształcenia.

Szkolny doradca zawodowy współpracuje także z rodzicami uczniów oraz nauczycielami w obszarze planowania przyszłej kariery edukacyjnej uczniów.

Zadania Szkolnych Doradców Zawodowych:

- działalność informacyjno-edukacyjna w ramach zajęć szkolnych, udzielanie indywidualnych porad uczniom i rodzicom, prowadzenie grupowych zajęć przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej;

- wskazywanie uczniom, rodzicom i nauczycielom dodatkowych źródeł informacji na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim dotyczących m. in.: rynku pracy, trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia, wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów przy wykonywaniu przyszłych zadań zawodowych oraz możliwości udziału w programach Unii Europejskiej;
- gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia,
- systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informację edukacyjno-zawodową oraz na pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- wspieranie w działaniach doradczych rodziców i nauczycieli poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami;
- współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrz-szkolny system doradztwa zawodowego, w szczególności z poradniami psychologiczno-wychowawczymi, w tym poradniami specjalistycznymi, oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom;
- prowadzenie lekcji i spotkań rady pedagogicznej;
- współpraca z urzędami pracy, klubami pracy, centrami informacji i planowania kariery zawodowej oraz z biurami karier na wyższych uczelniach.

Podstawowe usługi oferowane uczniom

1. Rozwijanie umiejętności: planowania własnej ścieżki edukacyjnej, planowania własnego rozwoju zawodowego, funkcjonowania na rynku pracy,
2. Wsparcie dla uczniów planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej
3. Udostępnianie zgromadzonych zasobów informacji edukacyjno-zawodowej m. in.: specjalistycznych multimedialnych programów komputerowych, ulotek i broszur, czasopism, książek i informatorów.
4. Wskazywanie informacji w Internecie m. in.: z zakresu prawa pracy, poradnictwa zawodowego, podnoszenia kwalifikacji, telepracy, edukacyjnej (szkoły, kursy, edukacja przez Internet), dotyczącej trendów na rynku pracy,
5. Poradnictwo indywidualne i grupowe.

Efekty poradnictwa zawodowego:

- dużo lepsze przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy,
- lepsze (dynamiczne i elastyczne) dopasowanie ludzi do zawodów - co zapewni niższe koszty społeczne dzięki: mniejszej niestałości oraz zmienności kadr, zmniejszonej konieczności przekwalifikowań, większej efektywności w pracy, dopasowanie kompetencji zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy,
- wzrost mobilności zawodowej i wyrównywanie szans na rynku pracy,

- właściwe ukierunkowanie i wsparcie samozatrudnienia (odpowiedni dobór do samozatrudnienia i wspierania kompetencji do osiągnięcia w nim sukcesu),
- nawiązanie współpracy pomiędzy pracodawcami, szkołami i władzami samorządowymi.

Ponadto szkoły ponadgimnazjalne organizują dni otwarte szkoły dla uczniów szkół gimnazjalnych, w trakcie, których przedstawiają swoją ofertę edukacyjną i udzielają doradztwa zawodowego w wyborze kierunku kształcenia.

W publicznych gimnazjach dla klas I-III przewidziane i realizowane są poszczególne bloki tematyczne z zakresu doradztwa zawodowego w ramach zajęć lekcyjnych. W klasach I realizowany jest blok tematyczny „Poznajemy siebie (nasze zainteresowania, uzdolnienia, predyspozycje zawodowe, ograniczenia zdrowotne)”. W klasach II „Poznajemy zawody (ze szczególnym uwzględnieniem zawodów przyszłości)”, natomiast w klasach III poznajemy oferty pracodawców, czyli zapotrzebowanie na rynku pracy, które odnosi się do predyspozycji uczniów i oczekiwań w przyszłości, co do wybranego przez uczniów zawodu.